

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS HÖGSKOLA. — EFTER FOTO.

24:DE ÅRG.

DEN 6 MAJ 1923.

N:o 32.

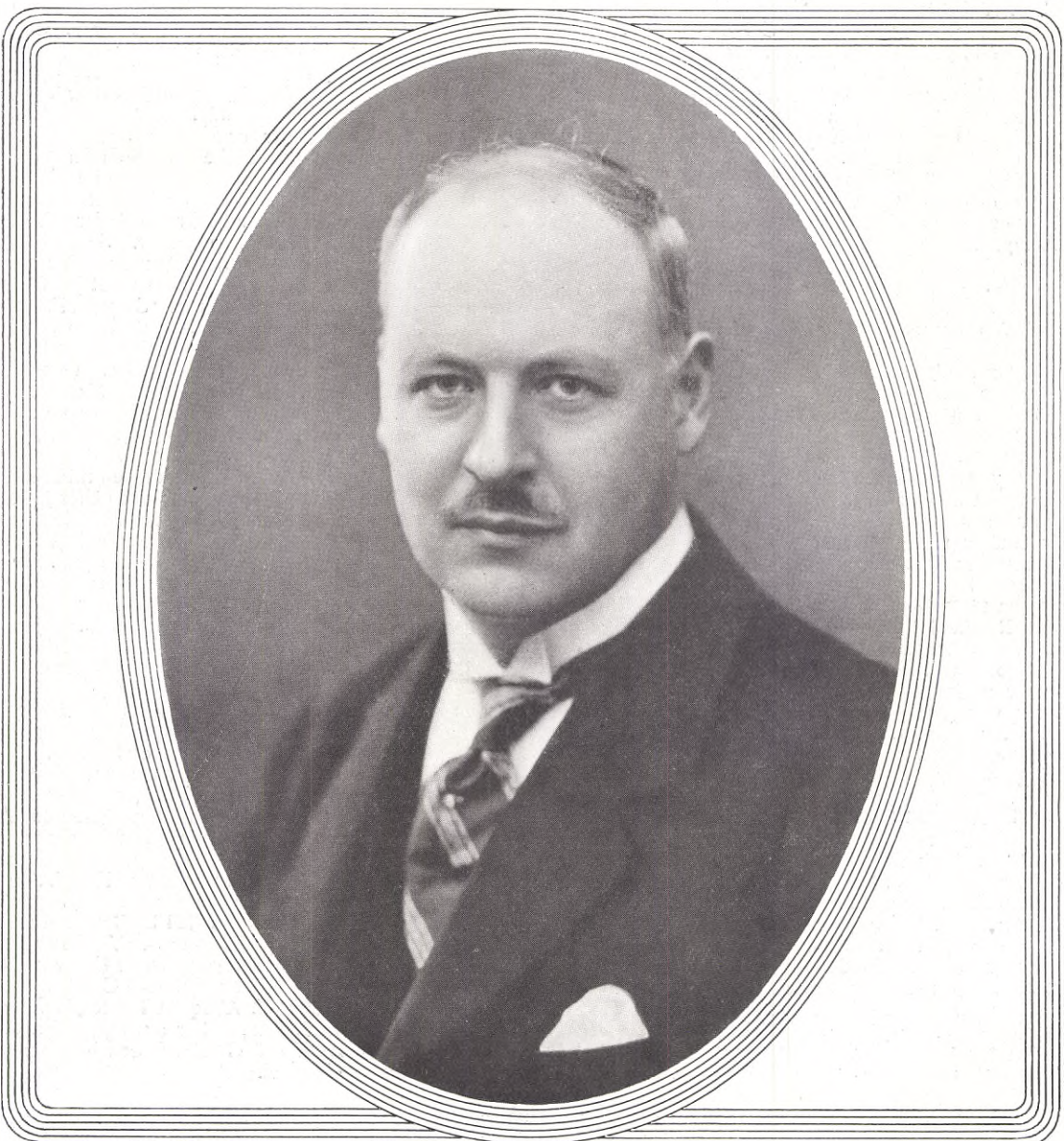

Foto. Karnell, Gbg.

Kliché Aug. Sjöbergs Klichéanst. Gbg

Helge Bergqvist

Den historiska litteratur, som anknyter sig till det i år sin tresekelfest firande Göteborg, är i jämförelse med andra svenska staders synnerligen rik. Redan 1739 utgav rådmannen därstädes Erik Cedebourg på grundval av de genom branden 1669 visserligen starkt decimerade arkivalier, som befunno sig under magistratens vård, en av varm kärlek till staden burens skildring av dess öden. Icke fullt ett hundra år senare (1814—15) utgav en annan stadens son, skriftställaren Per Adolf Granberg "Staden Göteborgs historia" i tvänne delar. Från en senare tid föreliggas dels den flitige hävdagömmo- och fornforskaren Wilhelm Bergs flerbandiga samlingar till stadens historia, dels värdefulla skildringar av episoder och särskilda partier därav av Johan Hellsterius och Sigfrid Wieselgren samt framför allt av den nu på grund av sina förtjänster på detta område av Göteborgs Högskola till filosofie hedersdoktor kallade överstelöjtnanten Hugo Fröding, vars berättelser ur Göteborgs historia och biografiska skildringar av stadens donatorer fylla ett flertal band. Av mera populär art äro redaktör C. R. A. Fredbergs båda volymer med lokalhistoriska skildringar från "Det gamla Göteborg". Till det nu stundande jubileet äro att förvänta ett flertal på stadens initiativ åstadkomna tillskott till denna stads-historiska litteratur. Det är ingen överdrift, om man säger, att det av dessa, som motses med de största och därtill de säkraste förväntningarna är den nya på omfattande litteratur- och arkivstudier grundade skildring av Göteborgs historia från dess grundläggning intill den svenska stormaktstidens slut, varvid professorn i historia vid Göteborgs Högskola dr Helge Almquist i dessa dagar lägger sista handen och av vars rika och värderulla innehåll allmänheten fått en försmak i de offentliga föreläsningar han redan hållit vid Högskolan.

Helge Knut Hjalmar Almquist är född i Stockholm den 17 december 1880 samt son till medicine doktorn Seth Valentin Almquist därstädes och dennes maka Anna Sofia Fernström. På fädernet tillhör han äldre grenen av den berömda lärdomssläkt med detta namn, som kan följas tillbaka ända till Upplandsbönder under 1500-talets förra hälft och till vars yngre gren jämväl författaren Carl Jonas Love Almquist hörde. Efter mogenhetsexamen vid Beskowska skolan i Stockholm 1899 blev han samma år student i Uppsala, där han avlade filosofie kandidatexamen 1902 och filosofie licentiatexamen redan i januari 1907, varpå han på hösten samma år disputerade för graden på en avhandling om "Sverige och Ryssland 1595—1611". Denna ledde omedelbart till hans kallande till docent i historia varpå följde så gott som oavbrutna förordnanden att upprätthålla professur för de av riksdags- och andra uppdrag upptagna professorerna Harald Hjärne och Nils Ején, tills han 1914 kallades att övertaga förordnande att bestrida historieundervisningen vid Göteborgs Högskola i ledigheten efter Ludvig Stavenow, till vars efterträdare som professor han utnämndes i juni 1915. År 1908 hade han i Uppsala promoverats till filosofie doktor.

Redan i sin ovannämnda gradualavhandling, för vilken han år 1910 fick mottaga Geijerska priset av filosofiska fakulteten i Uppsala, röjde han egenskaper, vilka ingåvo säkra förväntningar om, att han skulle komma att intaga ett rum bland vårt lands mest betydande hävdaforskare. Icke blott att han visade sig fullt motsvara de krav, som i nutiden ställas på en arkivforskare, han hade även energiskt kastat sig på studier av de slaviska språken och litteraturerna och därigenom satt sig i stånd att utnyttja det rika ryska och polska källmaterial, som i tryckt

form föreligger, bearbetat och obearbetat, för detta skede av vår historia. Han lade i dagen icke blott förmåga av självständiga, väl avvägda omdömen, kritisk både sovring av källorna som sådana och urskiljning av det för hans uppgift väsentliga från det oväsentliga i det väldiga materialet samt slutligen en målande framställningskonst, som icke är vanlig i unga akademiska förstlingsprodukter. Den arbetsförmåga, varom gradualavhandlingen bar vittne, visade ej håller de följande åren någon avmattning. Icke blott att han omedelbart kunde fullfölja sin plan att utreda de följande invecklade förhållandena mellan Sverige och Ryssland 1611—13, tsarvalet 1613 och huset Romanovs tronbestigning; han grep tillbaka även till den föregående tiden och utredde den ena dunkla punkten efter den andra i Vasahusets äldre historia, särskilt i dess förbindelser med Polen, och lämnade härutöver rikliga bidrag till Carl XII:s historia under de kritiska åren 1713—14. Sin förmåga av översiktlig framställning såväl som sin förtroliga kännedom om de slaviska länderna dokumenterade han genom sin skildring av "Slavisk kultur" i det såväl på danska som svenska utgivna sammelveket Världskulturen. Göteborgs Högskolas rektor hade förvisso goda skäl att i sin installationsinbjudan uttala sin förvissning om att hans verksamhet såsom forskare och lärare skulle bli synnerligen fruktbringande.

Denna förvissning har också i full utsträckning blivit motsvarad av verkligheten. Som lärare har han visat sig upprätthålla och fullfölja de traditioner, som vid Göteborgs Högskola grundlagts av Stavenow; som föreläsare både för studenterna och för allmänheten har han uppfyllt de högsta krav. Som hävdateknare för en större publik har han framträtt med det nyligen fullbordade tredje bandet i det på Gleerupska förlaget utkommande verket "Svenska Folkets Historia", innehållande en förträfflig skildring av vår historia under reformationstiden och stormaktsperioden fram till drottning Kristinas tronavsägelse. I ett flertal mindre studier har han fortfarit att rikta specialforskningen. Och slutligen har han tilländabragt det ovan angivna arbete till Göteborgs stadshistoria, vilket man på goda grunder kan förmoda skall visa sig vara ett av de allra värdefullaste bidragen till svensk stadshistorisk litteratur över huvud; det gäller ju här en period, som varit av särskild betydelse för de svenska stälernas grundläggning och privilegieutrustning.

Trots sina starka forskningsintressen har prof. Almquist låtit sig angeläget vara att såsom en verklig historiker ägnar deltaga i det praktiska och offentliga livet. Under den ryska krisen 1917 gjorde han bl. a. tjänst som legationsråd vid svenska beskickningen i Petrograd. I Göteborg har han mottagit inval i stadsfullmäktige och presterat ett intresserat deltagande i deras förhandlingar, även om hans arbetsbörda hindrat honom att åtaga sig särskilda kommunaladministrativa uppgifter i någon större omfattning. Till sin allmänna uppfattning högerman har han dock undvikit att på något mera framträdande sätt deltaga i de partipolitiska striderna, utan städe lagt i dagen ett sakligt bedömande av föreliggande frågor, på sätt i Göteborg i allmänhet varit god sed och tradition.

Sedan år 1911 är Almquist ledamot av Kungl. Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinavien historia och kallades 1913 till ledamot av arkivkommissionen i Nizjnij Novgorod. Vidare är han ledamot av Kungl. Vetenskaps-societeten i Uppsala och av Vetenskaps- och Vitterhetssamhället i Göteborg.

Sedan år 1915 är prof. Almquist i äktenskap föränd med Ingegärd Ekman, dotter av ingenjören, dr Fredrik Gustaf Ekman i Göteborg och hans maka Gerda Elisabeth Gödecke.

6 Maj 1923 Lösnummer 35 öre
HVAR 8 DAG
 •ILLUSTR• •MAGASIN•

Nº 32 HOGAKTUELL 3-10 MAJ 24de ARG.

OMSLAGSVIGNETT TILL FÖRELIGGANDE N:R 32.

I mörkbrun dubbeltonfärg. SKANSEN KRONAN, jämte Skansen Lejonet, av Konung Karl XI 1687 uppförd till Göteborgs försvar. Å minareternas å Jubileumsutställningen öfversta delar äro de två skansarne återgivna i miniatyr. — Foto. Utgård, Gbg.

Svenska flaggans dag den 6 juni kommer i år med anledning av Gustav Vasa-minnets firande att få en alldeles osedvanligt högtidlig prägel. Förarbetena för festligheterna äro vad Stockholm och Strängnäs beträffar sedan länge i full gång och bl. a. har av Styrelsen för Svenska flaggans dag i Stockholm utarbetats en vacker och ståtlig minnesbok. Vidare har präglats en av medaljgravören Erik Lindberg utförd minnesplakett i brons, gjuten å Kungl. myntet. Inkomsten av plaketens försäljande har anslagits till att ekonomiskt säkerställa Svenska flaggans dags årliga firande samt utdelande

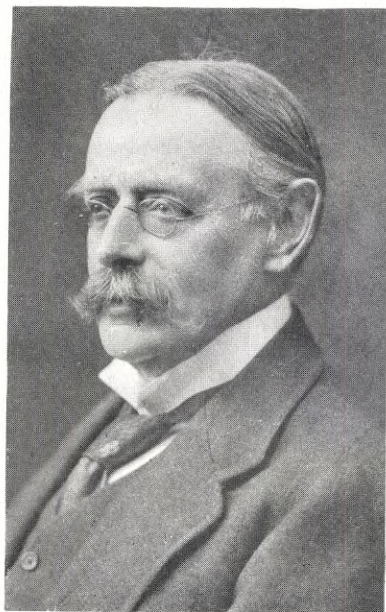
av svenska flaggor och fanor till skolor och föreningar.

GÖTEBORG MAJBLOMMANS HEMORT: Fru Beda Hallberg, Göteborg, som gav uppslaget till den lilla majblomma och som alltjämt oförtröttat arbetar för dess välsignelsebringande spridning. Snapshot från förberedelserna till blommans 1:st-majskörd. Foto. Utgård, Gbg. Klische: Sjöberg, Gbg.

Fotos. Modén, Sthlm.

EDMUND GOSSE, den engelske skriftstäl-laren, kreeras till filosofie hedersdoktor

vid Göteborgs Högskola som ett erkännande av hans verksamhet att förmedla kännedom i England om svensk litteratur.

TILL SVENSKA FLAGGANS DAG DEN 6 JUNI. Minnesplakett av medaljgravören Erik Lindberg.

Klische: Gade, Gbg.

NÅGRA BILDER FRÅN JUBILEUMS- OCH UTSTÄLLNINGSTADEN

6 Kronhuset, en av stadens äldsta byggnader, vars nedre våning en gång (1659) tjänstgjort som rikssal.

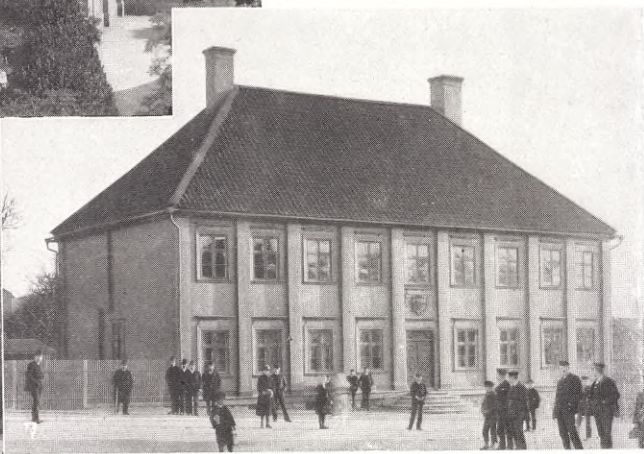
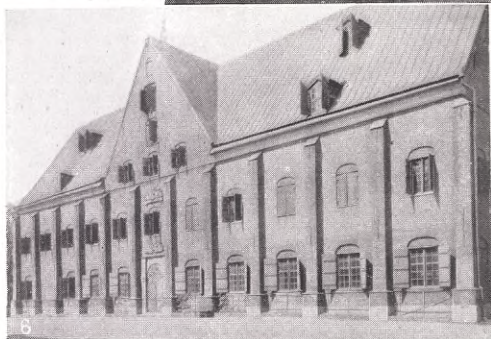
7. Gathenhielmska huset, en av Göteborgs minnesrikaste byggnader.

1, 3, 4, fotos Utgård, Göteborg.

GÖTEBORG OFFENTLIGA BYGGNADER M. M.

1. Rådhuset vid Gustaf Adolfs torg
2. Gustaf II Adolfs staty av Fogelberg.
3. Börs huset vid Gustaf Adolfs torg.
4. Residenset och Länsstyrelsens nybyggnad. Under uppehållet i Göteborg bor Konungen å Residenset.
5. Gustavi Domkyrka, i vilken Konungen bevisar Te Deum å 300 års-Jubileets högtidsdag.

Kliché: Goës Ritbyrå & Klichéanstalt, Öng.

GÖTEBORG. NÅGRA AV DE FÖRNÄMSTA GATORNA. 1. Kungälvsgatan med Carl IX's staty av Björjeson samt Östra Hamngatan. 2. Kungälvsgatan med Konstmuseet i fönsten. 3. Vasaplatsen med Högskolan och Vasakyrkan i fönsten. 4. Aschebergsgatan, en av stadens nyaste gator. 5. Kungälvsgatan och Stora Teatern. 6. En del av Lorensbergsområdet. — Arkiv och foto: R. R. R. & R. R. R., Göteborg.

GÖTEBORG GENOM TIDERNA.

Göteborg, Sveriges främsta handelsstad, rustar sig till firandet av sitt trehundraårsjubileum. Till den 8 maj äro huvudhögtidligheterna förlagda. Det stora världskriget har i någon mån förskjutit tidpunkten: den 4 juni 1621 äro stadens första privilegier utfärdade och på dagen tre hundra år därefter hade minnesfesten ursprungligen tänkts firad. Uppskovet har till gengäld medfört festprogrammets utvidgning. Till den först planerade övervägande historiska minnesutställningen har lagts en exportutställning, till vilken ytterligare anslutas en automobilutställning och längre fram en luftfartsutställning. Den stora handels- och arbetsstaden vill anknyta sin högtid icke blott till det förflutna, utan även till nuet, i någon mån också till framtiden.

Här som i andra fall är det det naturliga läget, som skapat staden. Den punkt, där utflödet från den Skandinaviska halvöns största insjö med däri utmynnande vattendrag möter den havsarm, som förenar det nordeuropeiska innanhavet — Östersjön — med Nordsjön och världshavet, är på grund av vattnets betydelse för samfärdseln förutbestämd till en handelsknutpunkt. Redan i förhistorisk tid möttes vikingaflopp och köpmansfartyg till regelbundna köpstämmer ute vid Brännöarna och Öckeröarna — vad man nu kallar Göteborgs södra och norra skärgårdar. När landet kristnats och vikingafärderna upphört, flyttades köpstämman i land: den förlades till Konungahälla, Tryggvesöarnas residensstad, vid Göta älvs norra utloppsarm ej långt från det nuvarande Kungälv, där tryggheten för vendiska och andra sjövärare syntes större: det var den äldsta staden åt denna kant. Pålverket i Nordre älv, som upprättats till köpmännens skydd, kunde emellertid icke hindra, att Konungahälla skövlades och brändes år 1135, varefter det aldrig återvann sin forna blomstring. Handeln flyttade sig nu ytterligare inåt landet, till (Gamla) Lödöse vid Liuda-äns utlopp i Göta älv strax nedanför forsarne vid Lilla Edet — den första svenska köpstaden i väster, utgångspunkten för Västergötlands landsvägsnät.

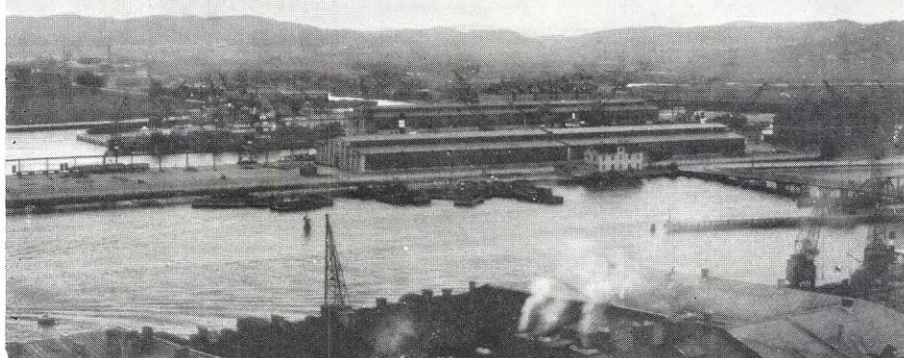
Om detta Lödöses betydelse vittnar, att då den svenska myntningen efter ett hundraårigt uppehåll återupptogs av konung Knut Eriksson, förlades mynthuset hit. Men gamla Lödöse låg väl långt från havet, då farkosterna började byggas större, och då dessutom danskarna under unionstiden satt sig fast icke blott på Bohus utan även på östra älvstranden mitt emot och här började utkräva tull av förbipasserande, beslöt det svenska riksrådet att flytta staden längre söder ut till Sæveäns utlopp i Göta älv. Det sålunda grundade Nya Lödöse, eller som det efter det nuvarande Göteborgs tillkomst blev benämnt Gamle Staden, blev n:o 2 i den dettas anrad, som fortsattes med gamla Älvsborg ute mot nuvarande stadens västgräns, dit Gustaf Wasa förgäves sökte förmå Lödöseborgarne att flytta, och det Göteborg på Hisingen, för vilket Karl IX år 1603 utfärdade privilegier. Att ingen av dessa stadsanläggningar blev bestående, berodde på den ständiga interskandinaviska ofreden: den ena efter den andra föll offer för plundring och brand. Det fordrades en Gustaf II Adolfs militära skarpblick för att utvälja en plats, vilken erbjöd försvarsmöjligheter för hävdande av en svensk Göta-älvstads bestånd på den smala landtunga, vilken vid denna tid bildade Sveriges enda västkust, inklämd mellan det danska Halland och det norska Bohuslän, förenade under samme monark. Från höjden av Kvarnberget skall enligt traditionen den store konungen redan samma år (1618), som Sverige fullgjort sitt lösensåtagande i freden i Knäred, ha överblickat terrängen för att träffa sitt val. Att han träffat det riktigt, därom vittnar bäst, att det nya Göteborg aldrig fallit offer för fiendehand, vartill visserligen bidrogo

å ena sidan de segrar på tysk mark, som satte Sverige i stånd att från 1645 och 1658 lägga både Halland och Bohus län under sitt välde, å andra sidan de befästningar, vartill Erik Dahlbergs fortifikatoriska snille uppgjorde det slutliga utkastet.

Göteborgs anläggning ingick som led i Vasakungarnes strävanden att frigöra Sverige från utländskt handelsöverbälde. Redan Gustaf Wasa hade i förbund med Danmark lyckats bryta Hansans makt; Carl IX upphävde dess sista privilegier. Men det gällde också att positivt skapa en svensk handel och i saknad av såväl kapital som köpmanserfarenhet krävdes härför utländskt bistånd. I detta syfte vände såväl Carl IX som Gustaf Adolf blicken till den dåtida nordeuropeiska handelsmakten, Nederländerna. De religiösa lärostriderna därstädes kommo dem till hjälp vid deras köpmansvärvning. När i Holland anhängare och motståndare av det absoluta nådevaldet bittert bekämpade varandra, öppnade den förstnämnde i sitt Göteborg en fristad för de förföljda genom att trotsande sitt prästerskaps misstänksamhet bjuda dem välkomna dit, blott de hölle sig stilla och icke utspredde sin villfarelse. När trosfrihetens grundsats första gången i vårt land bragtes i tillämpning gentemot protestantisk sekterism, skedde det i näringslivets intresse, alldeles som då år 1782 mosaiska trosbekännare först fingo rätt att slå sig ned i vissa svenska städer, bland dem Göteborg, i kraft av ett k. kommerskollegii reglemente. Kallelsen gjordes desto mera lockande, som de båda konungarne gingo immigranterna till mötes med storartade privilegier och en stadsförfattning efter de nederländska städernas mönster, friare än andra svenska städers, nästan erinrande om en fri riksstads, med stark begränsning av borgerskapets skyldigheter mot riket, särskilt i skattehänseende, och med rätt till den vidsträcktaste självstyrelse i alla stadens inre angelägenheter.

Med hänsyn till den väntade nederländska inflyttningen uppgjordes ock — av Adler Salvius — den äldsta stadsplanen av 1619. Till grund lades de nederländska städernas inrättning med snörräta lång- och tvärgator, genomskurna av kanaler samt med befästning åt alla sidor med vallar och gravar. Av denna Salvii stadsplan har den äldre stadsdelen innan för Vallgraven än idag sin prägel, ehuru västra hamnkanalen och en del av den östra av hygieniska skäl och för att tillgodose trafikbehovet igenfyllets, varigenom Västra och Östra hamngatorna förlorat sin gammaldags karaktär. Partiet kring Stora Hamnkanalen med Gustaf Adolfs torg har däremot i stort sett denna i behåll, ehuru träden längs vattnet länge sedan försvunnit såväl som de höga broar, vilka, försedda med ståtliga skulpturverk, en gång voro stadens stolthet.

Om den unga staden med den nederländska prägnen drömde dess grundläggare stora drömmar. Här skulle skapas en stor nederlags- och stapelort för handeln på västra Europa, vilken med tillhjälp av den från Kalmarunionen ärvda svenska tullfriheten i Öresund borde kunna tävla med holländarna om den inbringande Östersjöhandeln, vid den tiden i värde skattad i det närmaste lika med den asiatiska på Kryddöarna. Planen främjades av Gustaf Adolfs ihärdigt fullföljda politik att bringa de livländska, preussiska och tyska hamnstäderna vid Östersjön i sin hand. Även den nya stadens deltagande vid de nederländska städernas sida i konkurrensen med den franska handelsmakten om handeln på de nyupptäckta länderna bortom haven har hägrat för hans vittfamnande blick. Medelst ett stort handelskompani med säte i Göteborg på Asien, Afrika, Amerika och Magellanika, det s. k. Söderkompaniet, i förening med en monopolisering av handeln på samtliga protestantiska länder, som stodo under hans inflytande,

1. GÖTEBORGS HAMN. Närmast synes Tull- och Packhuset; t. v. därom utskjuler Stenpiren, Västkustångarnas tillläggsplats; i bakgrunden t. v. Englands- och Amerikaliniernas ångare, högst upp Masthuggskyrkan, varifrån en stortad utsikt över staden, Ålvsborgsjorden med Västerbergets och Ålvsborgs fästningar, Vinga fyr m. m. erbjuder sig;

t. h. Hisingslandet med Götaverkens, Lindholmens och Eriksbergs verkstäder m. m.

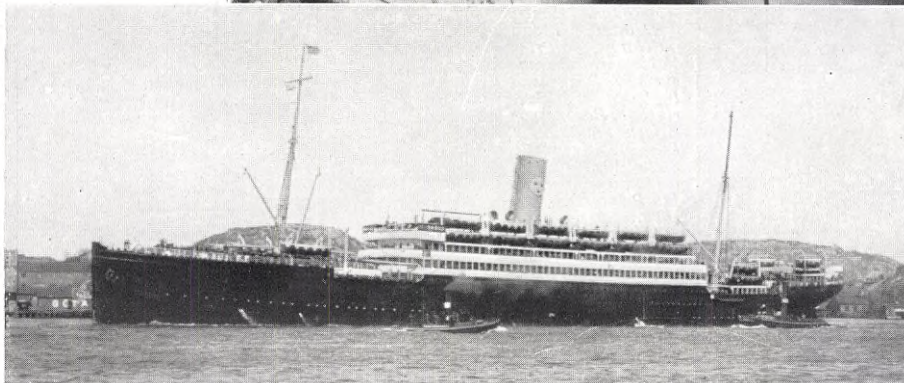
2. DEN NYA FRIHAMNEN med dess stora anläggningar.

3. FISKHAMNEN, en ny stor anläggning.

4. EN AV AMERIKALINIENS ÅNGARE — "Drottningholm" — på utgående.

1 och 3 Fotos Utgård, 2 och 4 Allard, Göteborg.

Kliché: Göt., Öst.

niet till utförande: det gav upphov till anläggandet av kolonien "Nya Sverige" vid Delawareflodens utlopp år 1638. Tyvärr saknades blick för koloniens framtidsmöjligheter, kanske också förmåga att — med de krav den europeiska utrikespolitiken ställde på det dåtida Sverige — bevara den.

Även Carl X Gustaf, den andre framgångsrike imperialisten på Sveriges tron, har tänkt högt om Göteborg. Till denna stad ville han draga hela den utrikes handeln på västra sidan av sitt rike; Marstrand

har han sökt träffa den katolske huvudmotståndare Spanien utgjorde i hans kanske sårbaraste punkt. Endast i mindre skala visserligen kom Söderkompa-

rikt forts. å sid. 506.

1. KRONPRINS
GUSTAF ADOLF
NYUTNÄMND GE-
NERALMAJOR I
ARMÉN.

*Efter i dessa dagar
nytaget porträtt hos
Hovfoto. Jäger,
Stockholm.*

2. DANSKA KO-
NUNGAPARETS
SILVERBRÖLLOP
DEN 26 APRIL.

*Gruppfoto från
silverbröllopsjätten
på Fredensborgs
slott. Vinamteckna:
1—2. Konung Chris-
tian o. Drottning
Alexandrine. 3. An-
kedrottning Lovisa
4-5. Konung Haakon
o Drottning Maud
av Norge. 6. Prins
Valdemar av Dan-
mark. 7. Prinsessan
Ingeborg av Sve-
rige. 8. Baronessan
Blixen Finecke. 9
Baron Blixen Fi-
necke. 10. Prins Ha-
rald av Danmark.
11. Prinsessan Ast-
rid av Sverige. 12
Prinsessan René av
Bourbon. 13. Prin-
sessen Axel av Dan-
mark. 14. Prinses-
san Märtha av Sve-
rige. 15. Prins Knud
av Danmark. 16.
Hovjägmästarinnan
Castenskjöld. 17. Hovjäg-
mästare Castenskjöld. 18—19. Storchärtigen o. Storchärtigin-
nar. 20. Prinsessan Olga av Cumberland. 21. Prins Axel av Danmark. 22. Storchärtigin-
nan Ol-
Viggo av Danmark. 24. Kronprins Frederik av Danmark. 25. Prins René av Bourbon
Danmark. 27. Prinsessan Feodora (dotter till prins Harald). 28. Prins Gustav av Dan-
mark Alexandrine Louise och Caroline Mathilde (döttrar till prins Harald). — Hovfoto.*

ARETS SILVERBRÖLLOP. — KUNGLIGT BRÖLLOP I LONDON.

lenburg-Schwerin.
 ssland. 23. Prins
 nsesan Thyra av
 -30. Prinsessorna
 öpenhamn.

3-5. HÄRTIGENS AV YORK, PRINS ALBERT, FÖRMÄLNING MED LADY ELIZABETH BOWES-LYON DEN 26 APRIL. 3. Brudparet med föräldrar, konungen och drottningen av England (t. h.) och earl och countess of Strathmore and Kinghorne. Foto. Elliot & Fry, London. — 4. BRUDEN, en ögonblicksbild tagen när hon lämnade sitt jädernehem. 5. VIGSELN I WESTMINSTER ABBEY. — 6. BRUDPARET lämnar kyrkan på väg till K. Stöttet. — Efter fotos.

Kliché: Aug. Sjöberg's Klichéanst., Gbg

skulle tjänstgöra som dess uthamn, men Uddevalla och Varberg förlora sina stapelrättigheter och Kungälv läggas öde. Det är icke omöjligt att Carl Gustaf tänkt sig Göteborg som huvudstad för den mäktiga skandinaviska helstat med Östersjön som innanhav, vilken torde ha hägrat för hans mäktiga ande. På det ännu kvarstående Kronhuset — stadens numera äldsta byggnad — rådslog han med rikets ständer 1658 och 1659; dit hade han sammankallat dem, då döden överraskade honom. Ingen vet, vilka framtidsutsikter, som stängdes för Göteborg och för Sverige, då han på det nuvarande landshövdingeresidenset därstädes, ett par år tidigare uppfört av Lennart Torstensson, den 13 februari borttrycktes av lunginflammation. På Kronhuset hyllades den ännu blott 4-åriga Carl XI som efterträdare.

Under den följande tiden fram till Napoleonskrigen karaktäriseras Göteborgs historia av samma allmänna drag som tidens i det hela. Under Carl XI:s danska krig fördes kampen nära in på stadens vallar. Därpå följde för staden som för riket rikshushållarens fredliga stabiliseringsarbete. Försvarsverken modärniseras och Nya Älvsborg färdigbyggdes av Erik Dahlberg. Den alltför vidlyftigt organiserade magistraten beskas. Finanserna sattes på fötter. Handeln — export av värmländska järnbruks- och skogsprodukter, import av kolonialvaror, vin och sprituoosa samt salt — kom i jämnare gång. Men snart följde den stora ofreden under Carl XII, visserligen icke utan konjunkturvinst och kaperimöjligheter, men också med stora förlustrisker, oerhörda rekvisitioner och nästan tillintetgörande kontributioner, inkvarteringar och utskrivningar — slutligen Tordenskjöld in på portarne. Till denna tid höra Lars Gathenhielms kaparbragder, varom hans ännu kvarstående stilfulla hus vid Stigbergstorget bringar erinran. Först under frihetstiden kommer en längre period av fredlig id och förkovran. Göteborg blir härunder en av världens främsta exporthamnar för järn och skeppsvirke. 1731 erhåller Ostindiska kompaniet, om vars storhetstid den byggnad, vari Göteborgs museum är inrymt, ännu giver en föreställning, sin första oktroj; och 1747 viltager det rikaste sillfiske med åtföljande saltnings- och frankokningsindustri, som den svenska västkusten ännu upplevat. Det blev en oerhörd materiell uppblomstring, ytterligare främjad av den väpnade neutraliteten under nordamerikanska frihetskriget. Nu uppstå de första stora köpmanshusen: John Hall d. ä. samlar rikedomar att förlösas av sonen; en annan britt, George Carnegie, lägger grunden till vad sedan blev firman D. Carnegie & Co.; Niklas Sahlgren går i spetsen för de göteborgska mecenaternas stolta rad genom att lägga grunden till det sjukhus, som ännu efter honom bär namn; en annan direktör i Ostindiska kompaniet Johan Peter Holterman går i hans fotspår genom att möjliggöra det Holtermanska. Rikedomarne sätta spår även i arkitekturen, som i de båda stadsarkitekterna Carlberg, fader och son, fick utmärkta företrädare. Upprepade eldsvådor härjade visserligen staden, men detta gav endast anledning till, att de tidigare så gott som uteslutande använda trähusen ersattes med stenhus. Industrier började uppstå; Jacob Sahlgren, i vars förnämliga hus vid Norra Hamngatan invid Museet — ännu ett av stadens vackraste — drätselkammarens lokaler nu äro inrymda, anlade 1729 det första sockerbruket; tobaksindustri och tobaksodling blev en näringsgren med stark blomstring; textilindustrin vann likaledes förfäste för att ej åter förlora det. I borgmästaren Daniel Pettersson och den förste föreståndaren för Sahlgrenska sjukhuset, dr Per Dubb, fick staden sina första kommunalmän i modärn stil. Den förre reorganiserade stadens brandskydd och fick till stånd den

första vattenledningen (från Kallebäckss källa) 1787; den senare åstadkom en tidsenlig fattigvård. Hand i hand med den materiella välmågan gick stigande intresse för andlig odling. Den av lektor Johan Rosén på 1750-talet stiftade Vitterhetsklubben ombildades 1778 till det ännu bestående Göteborgs K. Vetenskaps- och Vitterhetssamhälle. Följande år fick staden sin första permanenta teaterlokal i ett Patrik Alströmer tillhörigt hus vid nuvarande Postgatan. 1767 grundades av predikanten vid stadens fattighus Johan Willin den Willinska fattig-friskolan, början till en folkskola och anmärkningsvärd även för den slöjd- och arbetsundervisning samt barnbespisning, som där meddelades: den äger ännu bestånd. Omnämnas förtjänar ock det starka religiösa intresset. Icke blott svedenborgianismen utan även hernhutismen hade i Göteborg en huvudhård. I kyrklig som frikyrklig form fortlever detta alltjämt.

Med Napoleonskrigen inbryter en ny period i Göteborgs historia. Den roll Göteborg under kontinentalsystemets dagar kom att spela som huvudnederlagsort för hela den nordeuropeiska handeln är för väl känd för att tarva någon utförligare utveckling. Panningar strömmade nu in över staden såsom aldrig tillföre. De kommo väl till pass för stadens nyuppförande efter de nya eldsvådor, som 1802 och 1804 övergingo den. En god del av de nuvarande byggnaderna innanför Vallgraven, ett särskilt nämna det s. k. Carnegieska huset och Frimurarordens vid S. Hamngatan förutom Domkyrkan och Rådhuset i dess ombygda skick härröra från denna tid. Men när freden slöts och de många utländska vinsthajar, som under gulaschtiden samlats i Göteborg, försvunno, lämnades staden i fattigdom. Var femte invånare måste anlita fattigvården och ej utan skäl framställdes den som "en stad att hyra": till följd av utflyttningen sjönko fastighetsvärdena till hälften eller tredjedelen. Till råga på allt följde — helt naturligt för resten — en bankkris genom de s. k. diskonternas fall 1817, största delen av köpmanskåren måste gå i konkurs och följande år måste stadskassan antopa ständerna om ett nödlån på 200,000 Rdr B:co för att kunna återupptaga de betalningar även den måst inställa. Även de följande åren voro bekymmersamma till följd av de oordnade valutaförhållandena och den allmänna europeiska handelsdepression, som följt på världskriget. Icke dess mindre repade sig staden efter hand och det är nog tillåtet att säga, att det nya Göteborg i år kan fira sin första sekelfest lika väl som det gamla sin tredje. Det är ångan, som nu gör sitt intåg och revolutionerar förhållandena: i augusti 1823 lade den första lilla ångaren "Braut Anund" till vid Göteborgs kaj. I sällskap med den kommo efter hand näringsfriheten och frihandeln, den borgerliga självstyrelsen, kommunikationsväsendets oerhörda uppsving, de stora socialhygieniska framstegen och den fortskridande industrialiseringen, alla samverkande till skapande av den nya storstaden.

Själva nöden gav upphov till den borgerliga självstyrelsens första grodd. Vid det nyssnämnda nödhjälpsstatslånets upptagande lyckades det den unge energiske handlanden, sedermera kommerserådet Olof Wijk att genomdriva stadens drätselövervaltnings överlämnande 1819 åt en särskild drätselkommission — numera drätselkammaren — huvudsakligen vald av borgerskapet självt genom dess äldste. En fullt organiserad borgerlig självstyrelse fick som bekant Göteborg lika litet som övriga svenska städer förrän år 1863, men den goda kommunalanda, som gjort staden berömd, hade redan dessförut utvecklats vid allmänna rådstugans av livligt allmänintresse burna överläggningar och kunde redan i den första stadsfullmäktiguppsättningen uppvisa så fullmogna

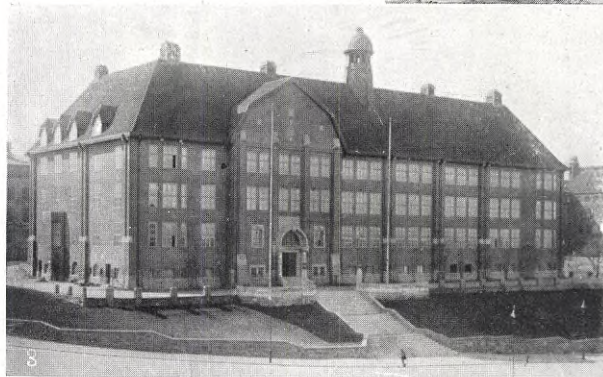

1844. Under tiden hade man även gripit sig an med anläggningen av kajer för större fartyg än som kunde inlöpa i de hamnkanaler, som ännu utgjorde stadens egentligen enda hamn. Nils Ericson utför här pionjärarbetet och får till stånd den första hamnplanen, stadfäst 1859, samtidigt med att han bygger den västra stambanan, som blev Göteborgs första järnvägspulsåder. Den påbörjades 1855. Två årtionden se-

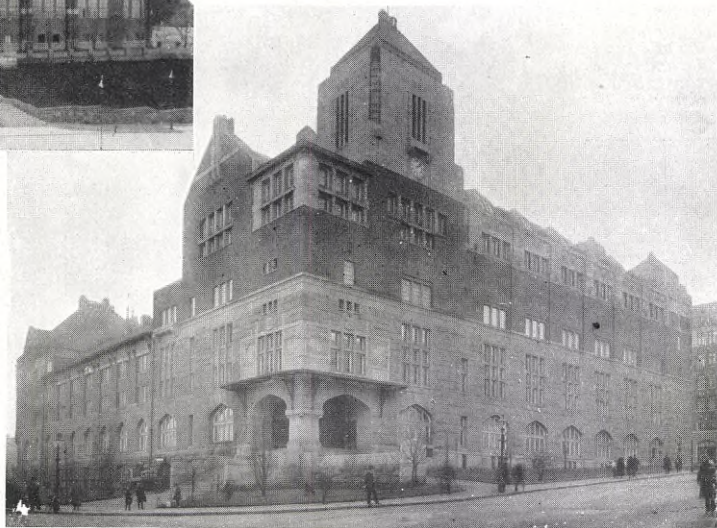
GÖTEBORG: 1. RÖHSSKA KONSTSLÖJDMUSEET. 2. GÖTEBORGS MUSEUM. 3. GÖTEBORGS HANDELSINSTITUT. 4. K. TELEGRAFVERKETS HUS.

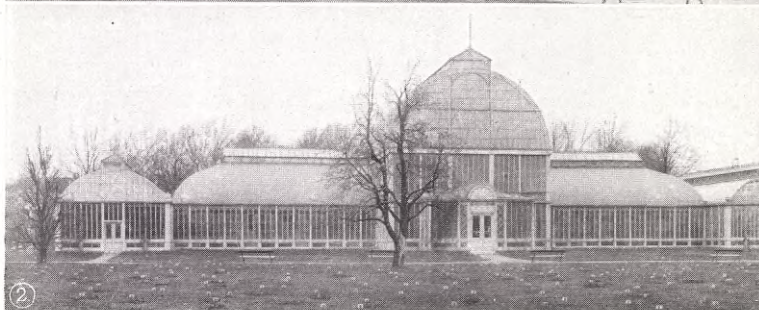
Foto. Allard, Göteborg. Klisché Göta Bildbyrå & Klischéanstalt, Gbg

nare kunde första delen av Bergslagsbanan öppnas för trafik; den utgjorde första steget på den järnvägspolitiska bana, varå Göteborgs stadsfullmäktige efter vartannat fått till stånd Västkustbanan, numera inlöst av staten, det smalspåriga järnvägsnätet i Västergötland, Göteborg—Borås och Borås—Alvesta järnvägar samt slutligen den järnvägskoncern, som med Bergslagsbanans förvaltning sammanslutit Gävle—Dala och Södra Dalarnes jämte banan till Lilla Edet, Fryken-banan och den under anläggning varande Dal—Västra Värmlandsbanan till Sveriges

Forts. å sid. 512.

1-3 GÖTEBORGS TRÄD ÄRDSFÖRENING. Framför restauranten, vars ombyggnad i dagarna är avslutad, samt exteriör och en liten interiör av det stora växthuset. En enskild trädgårdspark.

4. SLOTTSSKOGEN — en av dammarna i den storstilade folkparksanläggningen.

5. GÖTEBORGS ALLÉER och dess parker med massor av blommande träd komma att överraska dem som tro Göteborg vara en tråkig stenstad — något mera leende och vackert än

utställningsstaden i sommargrönska givdes ej. — Vår bild, tagen i dagarna, ger en bättre överblick av en av alléerna i vår dräkt än i dess ogenomträngliga lövverk under sommaren.

BLIV MED-ARBETARE I HVAR 8 DAG!

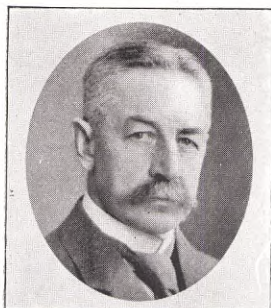
Skriv aldrig och fråga först — tid går därvid förlorad — utan insänd vad Ni tror lämpar sig för tidningen, vare sig berättelser, uppsatser eller goda fotografier för dagen,

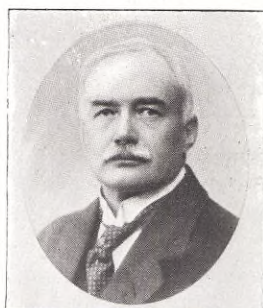
1. Foto Allard, 2-5 Utgård, Göteborg.

Kliché: Aug. Sjöbergs Klitchanskt. bog

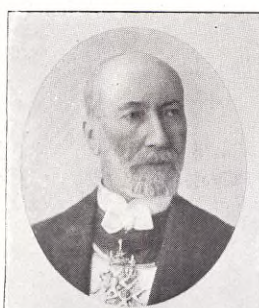
VECKANS PORTRÄTTGALLERI

N. G. RINGSTRAND.
Nyttillförordnad Landshövding
i Norrbottens län.*

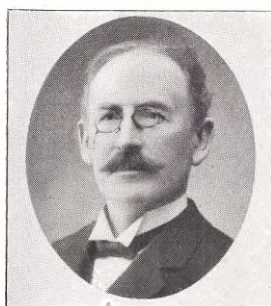
O. G. RYDIN.
Nyttillförordnad Landshövding
i Gävleborgs län.*

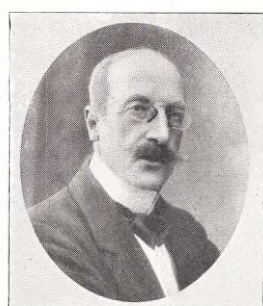
J. G. H. VENNERHOLM.
Professor. — Stockholm.
65 år 10 maj.*

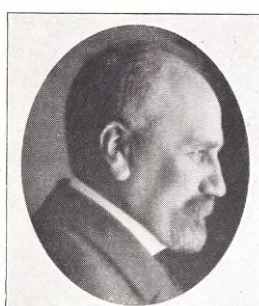
K. L. E. SANDBERG.
Undervisningsråd — Sthlm.
50 år 6 maj.*

S. W. A. SMITH.
Professor. — Ystad.
70 år 6 maj.*

C. A. L. RYDBECK.
Rektor. — Värnamo.
70 år 8 maj.*

F. R. MARTIN.
Fil. D:r. Konstforskare.
Florens. — 55 år 8 maj.*

H. F. W. HUNGERLAND.
Fil. Dr. F. d. Lektor v Lunds
univ.-Osnabrück. - 50 år 5 maj.*

T. DE MARÉ.
F. d. Överste. — Stockholm.
70 år 5 maj.*

H. L. DE CHAMPS.
Nyttnämnd Generalmajor och
chef för Fortifikationen.*

I. T. E. AMINOFF.
Överstelöjtnant. — Karlskrona.
55 år 8 maj.*

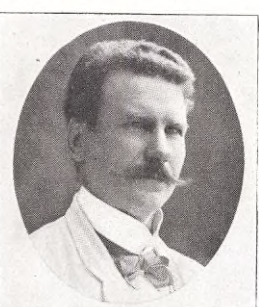
J. G. TROBÄCK.
Musikdirektör. — Tjörnarp.
55 år 7 maj.*

R. A. A. MILLES.
Bildhuggarinna. — Stockholm.
50 år 19 april.*

C. J. ELDH.
Bildhuggare. — Stockholm.
50 år 10 maj.*

G. H. SÖDERWALL.
Författare. — Zinkgruvan
50 år 29 april.*

H. ÖSTERLUND.
Konstnär — Malmö.
50 år 3 maj.*

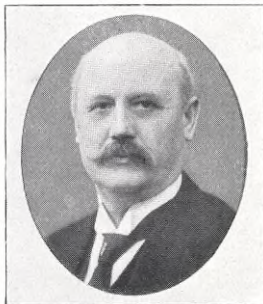
* Data å sid. 503.

Kliché: Avg. Sjöbergs Klichéanst., C/o.

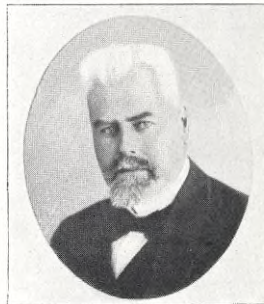
VECKANS PORTRÄTTGALLERI

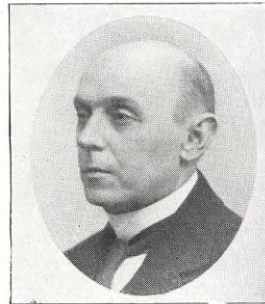
L. O. SVENONIUS.
F. d. Prov. Läkare. — Sveg.
70 år 8 maj.*

H. STRANDELL.
Apotekare. — Göteborg
60 år 23 april.*

C. CARLSSON.
Trajikchef — Norrköping.
50 år 8 maj.*

T. E. B. HAMBERG.
Cvotlingenör. — Skultuna.
50 år 24 april.*

S. E. Z. A. L. BENZELSTIERNA
VON ENGSTRÖM. — Greve.
Godsäg. — Altuna. — 60 år 7 maj.*

K. J. HELLMAN.
Auditör. — Stockholm.
55 år 9 maj.*

P. A. G. VON ZWEIGBERGK.
Byråchef. — Stockholm
50 år 8 maj.*

G. NORMAN.
Krigsjiskal. Stadsfiskal. —
Ystad — 50 år 23 april.*

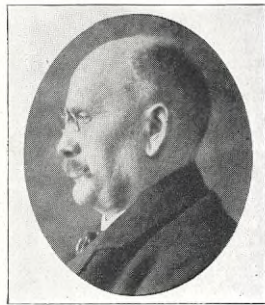
J. M. EKSTRÖMER †.
F. d. Kapten Bruksägare. — Fogelfors. — F. 1835. † 20 april.*

J. F. HALLBERG †.
Fältskär. — Jönköping.
F. 1844. † 15 april.*

A. G. NYBLIN †.
Prov.-Läkare — Gnesta.
F. 1858. † 22 april.*

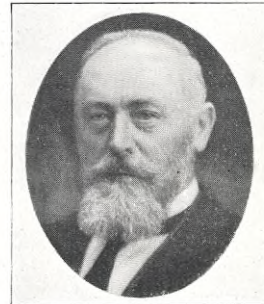
P. G. WIDE †.
Med. Dr. P ak' läk. — Häl-
singborg. — F. 1860. † 19 april.*

A. E. K. EKSTRÖM †.
Rådman. Kommunalman.
Mariefred. — F. 1842. † 23 april.*

C. MATTON †.
F. d. Bruksdisponent - Grums
F. 1858. † 24 april.*

G. A. PAULSSON †.
Godsägare. — Stockholm.
F. 1864. † 16 april.*

J. J:SON HAMMAR †.
Direktör — Stockholm.
F. 1809. † 24 april.*
Ktiché: Aug. Sjöbergs Ktichéanst., Gbg.

* Data å nästa sida.

NILS RINGSTRAND. F. 1863, avg.-ex. fr. Skogsinst. 84, skogschef h. Mo o. Domsjö a.-b. 97-08, skogsinsp. h. bank a.-b. Stockh. — Övre Norrll. 08. Led. av skogsundervisn.-komm. o. Norrl. skogsv.-komm. led. av styr. f. Skogshögsk. o. Stat. skogsfors.-anst. 12. Tf. landshövd. i Västerb. i. 18 i Kopparb. i. 19, i Norrb. i. 20-21, landshövd. n. h. o. v. 21, i dagarne tf. landshövd. i Norrb. 1. Biografi o. helsid.-portr. årg. XXII: 42.

OSKAR RYDIN. F. 1865, stud. 85, hovr.-ex. 92, tj.-g. som ff. domhav. o. som landskansl., länsnot. i Kopparb. i. 04, landssekr. i Gävleb. i. sdn 16. omb.-man i Riksb. avd.-kont. i Faun 05-13, kamrer i landstinget 11-16, h. Älvdalens skogsmedelsfond 06-16. I dagarne tillförödrn. landshövdning i Gävleb. län.

JOHN VANNERHOLM. Veter.-ex. 82, distr.-veter. i Sala s. å., ff. prof. v. Veter.-inst. i Stockh. 88, prof. tår 90-07, v. K. Veter.-inst. 07-15; prof. v. Veter.-högsk. sdn 15; förestånd. i Veter.-inst. 02, rektor v. K. Veter.-inst. 07, v. Veter.-högsk. sdn 15. Med. hed. dr. i Uppsala 07, hed. dr. v. Veter.-högsk. i Berlin 12. Ordf. i Sv. veter.-läk.-fören. 97-07 o. 11-19, dess hed.-ordf. sdn sistn. är. V. ordf. i Sv. R. Stjärns centralstyr. sdn 17, led. av Arméförvalt. sjukv.-styr. vetenskapsråd f. veter. kir. 18, hed.-led. av Skån. veter.-fören., led. av Lantbr. akad., hed.-led. av norska, engelska o. finska veter.-fören. Sdn 1900 styr.-led. o. överbeter. i Skand. kreatursförsäkr.-bol. i Stockh. Biografi o. helsid.-portr. årg. XXII: 43.

EMANUEL SANDBERG. Stud. 91, fil. lic. 02, provår 02-03, viks. adj. i Långköp. 1900, ex.-lär. i Skara 03-06, adj. v. folkskolesemin. i Upps. 06, rektor v. folksk.-semin. i Linköping 10, sekr. h. Folkundervisn.-komm. 10, e. byråchef i Eckles.-dep. 11, kanslär. i K. M. kansl. 12, undervisn.-råd i folkskoleöverstyr. 13, chefsen ställföretärdare, avd.-chef f. folkskoleavd. i Skolöverstyr. 18. Led. av Oscars föres. skoloråd sdn 20, led. av domkapitelskomm. 14-18. Ordf. i styr. f. Sv. fören. f. döv- s. väl. 21, i styr. f. Tvsta skolan 22.

SALOMON SMITH. Apot.-ex. 74, inneh. apot. i Ystad 82-17. På sin tid en av vårt lands mästersångare, utn. t. professor musices 21, led. av Musik. akad. i Styr.-led. i Ystad-Eslöfs, Malmö-Ystads o. Ystad-Gärnsås järnv. a.-b. Biografi o. helsid.-portr. årg. IV: 33.

AXEL RYDBECK. Stud. 72, efter någon tidens teol. stud. v. Upps. univ. 2dr. lär. v. länets folkhögsk. i Värnamo; efter skolans förflytt. t. Tranås 87 förestånd. f. den av en enskild folkhögskolefören. övertagna folkhögskolan i Värnamo t. 13.

FREDRIK MARTIN. Stud. 87, fil. kand. 90, fil. dr. i Wien 99; e. o. aman. v. Hist. museet s. å.; företog därefter vidsträckt forskningsresor t. Orienten, Sibirien, Mindre Asien o. Egypten samt medförde därifrån betydande samlingar. Dragoman v. svenska beskickn. i Konstantinopel 03-08; deltagit i ordnande av utställn. av muslimska konst i München 10, afst. utnjut. inom o. utom vårt land anseende som framstående auktoritet inom orientalsk konst; utg. ett flertal märkliga arbeten inom området. Hans samlingar äro av enastående art och värde. Sedan många år bosatt i Florens.

HEINZ HUNGERLAND. F. i Bremen, stud. 96, fil. dr. i Kiel 03, lektor i tyska spr. o. litt. v. Lunds univ. 02-08, bosatt i Lund t. 14. Lär. v. handgymn. i Malmö 04-08, assist. v. Lunds kulturhist. mus. 10. Diktare o. vetenskapl. skriftställ. även på svenska spr. översättare. Ledare av feriekurser i Osnabrück f. svenska lärare o. lärinnor.

THORGNÉ DE MARÉ. Ujltn. v. Smål. hus.-reg. 74, adj. h. Kon. 96, öv.-ltn. v. Skån. hus.-reg. 01, öerste o. chef i. Smål. hus.-reg. 04-13, öv.-adj. h. Kon. s. å., i 2 arméfördeln. res. 13-19. Led. av dir. i Arméns pens.-kassa sdn 12.

HENRI DE CHAMPS. F. 69, ujltn. v. Fortifik. 90, ltn. v. Gen.-staben 1900, major där 10, lär. v. krigshögsk. 05-11, avd.-chef v. Gen.-stabens tekn. avd. 12-14, öv.-ltn. v. Gen.-staben 13, chef f. Bodens ing.-kår 14-16, öv.-ste v. Gen.-staben samt avd.-chef v. Gen.-stabens topograf. avd. o. chef f. Rikets allm. kartverk 16; transp. fr. 1920 som överte v. Fortifik. i dagarne utn. t. gen.-major i an och chef f. Fortifikationen.

IWAN AMINOFF. Ujltn. v. Bohusl. reg. 88, maj. v. Skarab. reg. 13, öv.-ltn. v. Karlskr. gren.-reg. 16. Krigshögsk. 96, komm. t. franska an. 96-97, t. kassamanöv. i Tyskl. 01, t. de tyska ost- o. västfronterna samt Flandern 17. Krigshist. o. äventyrsförl. under pseud. Rädscha, kompositör under pseud. Flöte.

GOTTFRID TROBÄCK. Tjänat v. Vendes art.-reg. 83-91, elev. v. Musikonserv. i Stockh. 92, musikdir.-ex. 94, musikreg. v. Värlm. reg. 92-96, musikfånj. i Skån. dragonreg. 96-1900, fältmus. v. Västg.-dals reg. 01, stabstrump. v. F. Svea trängkår 01-02, musikfånj. v. Kronpr. husareg. 02, musikdir. där s. å., Kapellmäst. v. Malmö stora teater många år, dirig. f. Malmö musiksällsk. 07-08. Kommiss. i musik.-avd. å Balt. utst. 14, hed.-ordf. v. Musikerförb. stora konsert där. Kompositör.

RUTH MILLES. Elev v. Konstakad. 96-1900, o. bildgesskolor, utg. 98, därefter mångårig utl. studier. Erhöht Mention honorable à Parisconsalongen 02, silvermed. i St. Louis 04, i Buenos Ayres 10, i San Francisco 15. Representerad å Nationalmus. med två arbeten.

CARL ELDH. Elev av Injalbert o. Rolard v. Acad. Colarossi i Paris 97. En av våra främsta bildhuggare, utf. ett stort antal betydande verk, r.-pres. i ett flertal konstsaml. Biografi o. helsid.-portr. årg. XIV: 3.

HJALMAR SÖDERWALL. Folkskollär.-ex. 94, lär. i Mårsäter. Har utg. ett flertal romaner o. medarbet. i tidskrifter, bl. a. H. 8 D. Ledare i. mansköror.

HERMAN ÖSTERLUND. Elev v. Konstakad. 96-1900; landskapsmålare, represent. å Malmö museum m. fl. konstsamlingar. Styr.-led. i Skån. konstnärslaget o. Skåne konstfören. På sin tid kommiss. v. ett flertal utställningar.

LUDVIG SVENONIUS. Stud. 71, med. lic. 85, prov.-lär. i Hede 89, i Sveg 92-15.

HERMAN STRANDELL. Apot.-x. 89, innehav. av apot. i Strömstad 92, av apot. Kronan i Göteborg sdn 16; ordf. i Sv. apotekareförb., led. av Apot.-soc. direktör; styr.-led. o. verkst. dir. i a.-b. Apot. fören. vattenfabr. Göteborg.

CARL CARLSSON. Avg.-ex. fr. Chalmers tekn. inst. 97, byråing. v. olika järnv. samt banyag. v. Sala-Gysinge-Gävle järnv. 1900, v. Stockh. Roslagens järnv. 06, ing. o. trafikchef v. Norrköping-Söderköp.-Vikbolandets järnv. sdn 08, ävenledes dess verkst. dir. Led. av Norrk. drätselk. 10-16, stadsfullm. 15-18, hannstyr. 13-18, Sv. järnv.-fören. styr. sdn 16. Led. av styrn. å Vikbolandets elektr. kraft a.-b. sdn 19, Norrköping. dissousgas a.-b. sdn 17, Vikbolandens avd.-kontor 20-23, Köping-Hult järn. a.-b. sdn 16. **THOR HAMBERG.** Avg.-ex. fr. Tekn. högsk. 94, ing. v. Ljusne mek. verkst. 94-95, Graham Bros. Stockh. 95-98, Wiklundss verkst. a.-b. 98-1900, verkstadschef där 02-06. Sdn sistn. är. v. a.-b. Sv. metallverken i Västerås, sdn 14 cheffing. v. dess avd. Skultuna bruk. Komm.-fullm., led. av komm.-nmd o. tax.-nmd.

STANISLAUS BENZELSTIERNA VON ENGESTRÖM. Inneh. såsom fikdeikommiss. Revelsta i Åtuna.

JOHAN (JOHN) HELLMAN. Stud. 88, hovr.-ex. 93, e. o. not. i Svea hovr. o. i Stockh. rådstr. s. å., v. auditor i Livreg. drag. 95, auditor i reg. sdn 08. Inneh. av K. J. Hellmans jur. byrå å Stockh. sdn 07. Ordf. i Solna komm.-nmd 07-12. Styr.-led. i Mauritz Widtors H.-a.-b. sdn 05, i Ing.-firman Volta a.-b. sdn 22.

GEORG VON ZWEIFBERGK. Stud. 92, utex. fr. Ultuna lantbr.-inst. 95, förste lär. v. Kilanda lantbr.-skola 96-99, jordbr.-konsulent i Älvsb. l. 99-1900, förvalt. av Finspongs lantegendomar 01, 04, förestånd. f. Björksåby lantbr.-skola 04-20, sdn sistn. är byråchef i Lantbr.-styr.

Stat. lagerhus o. fryshusstyr. 22, led. av dir. f. Sunnerdahlska stift. 22, led. av styr. f. Svartsjö tvångsarb.-anst. 20; led. av Folkhushålln.-komm. 17-18. **GEORG NORMAN.** Efter avslut. skolstud. anst. v. poliskåren i Sandsv. vall, övrigt 04 t. landsstaten i Västerorr. l. kronoläsm. i Grundsunda distr. 10, stadsfiskal i Ystad 12, krigstiskal v. Skån. dragonreg. 16.

MELCHER EKSTRÖMER. Avg.-ex. fr. Teknolog. inst. i Stockh. 55, fr. Högre art.-läröv. å Marieberg 59, stat.-ing. v. Stat. järnv.-byggn. 60, arb.-chef v. Landskr.-Eslövs järnv.-byggn. 64-65; lär. i prakt. geometri v. Tekn. inst. 67. Tj.-g. som övering. v. olika järnv. t. 76. Byggede som entreprenör Karlskr.-Växjö, Kalmar-Emmaboda o. Nybro-Sävsjöström på 70-talet samt Växjö-Klavrestrom järnvägar på 90-talet. Blev bruksägare på Fogelfors 76, på Klavrestroms bruk 93. På sin tid under många år led. av landstinget o. hushålln.-sällsk. förvaltn.-utsk. Led. av Riksd. A. K. 91-95, F. K. 95-11, led. av bankouts. 1900-07.

FREDRIK HALLBERG. Etabl. sig som fältskär i Jönköping. 69. Led. av stadsfullm. 95-06, drätselk. 02-20, v. ordf. i drätselk. 10-14, led. av kyrkoråd 10-23, fattigv.-styr. 88-07, led. av skolråd, tax.-o. föravn.-nmdr, styr. f. stift. „Idas skola“. Styr.-led. i a.-b. Göteborg-syst. Jönköping avd., Kröleins brygg.-a.-b., ordf. i Jönköp. stads fastighetsägareförening.

GUSTAV NYBLIN. Stud. 79, med. lic. 94, ex. prov.-lär. i Björnlunda 95-13, sdn sistn. är i Onesta. Ordf. i municip.-st. sdn 14, i hälsov.-nmd. **PER WIDE.** t. Stud. 83, med. lic. 91, med. dr. 02, prakt. läk. i Råå 91, i Hålsjöberg sdn 92. Järnv.-läk. ordf. i Primurarektors St. Johannes. Mångårig led. av kyrkoråd.

CARL MATTON. t. Verkst. dir., disp. o. styr.-led. i Agnhammars bruka a.-b. 96-19, äg. av egend. Agnhammar i Värlm. l., inneh. av firman Carl Matton i Grums sdn 19. Mångårig ordf. i Grums komm.-fullm. o. stäm.-m. Led. av hushålln.-sällsk. förv.-utsk. Ordf. i styr. f. a.-b. Lant. bank, i Karlstad 17-23, länets Lantm.-fören. centralfören. 05-23, styr.-led. i länets andelslakt.-fören. sdn 13, ordf. 22-23.

ALBIN PAULSSON. t. På sin tid äg. t. egend. Sundby i Spånga vilken övertogs av Kronan i och för Järvalfältet. Därefter bosatt i Sallsjöbaden o. slutl. i Stockh. Mångårig komm.-nmdsordf. i Spånga o. senare i Sallsjöbaden, ordf. i vägstyr. i Svartsjöa härr. Verksam inom Sv. R. Korset där han fungerat som ordf. i krigsbarnskomm. i Stockh. Handlade jämte maka fördeln. o. överinseendet av alla de tusenden krigsbarn som anköpta t. huvudstaden. Har inom skytterörelsen intagit en betydande plats; mångårig ordf. i Spånga skyttefören., deltog i bild. av Stockh. läns skytteförb. 03 och var dess kassaförvalt. t. 11, då han lämnade styr. f. att som ordt. återinträda i densamma 21.

JOHN HAMMAR. t. Stud. 89, utex. fr. tekn. lärov. i London 91; efter anställn. h. elektr. firma i London tj.-g. v. Sv. kommissariatet v. världsutställn. i Chicago 93. Fullföljde sin elektr. utbildn. under studeresor i För. Stat. o. Canada. Ingeniör h. dr. de Laval 94, verkst. dir. v. de Lavals elektr. a.-b. 96-1900; övertflyttade sistn. är. t. Paris f. a.-b. Separator. Verkst. dir. i Sv. allm. exportfören. 02-15. Har med goda uppslag och energi t. deras genomförande verkat främjande i vårt lands utländska förbind. Iser, dels genom dess deltagande i stora utställningar (St. Louis 04 o. Liège 05), dels genom upprättande av ångbåtslinjer (Sverige-La Plataländ). Dir. i imp. o. exp.-firman Hammar & Co. Aktiefoblag, Stockh. Vistades sdn 16 i N. Y. där han personl. ledde firmans amer. avd. t. 19 Biografi o. helsid.-portr. årg. X: 5.

Till bild å sid. 504.

Konung Christians och drottning Alexandrines av Danmark silverbröllop den 26 april gav anledning till lojal hyllning från hela landet. Ute på det idylliska Fredensborgs slott mottogs dagens första gratulanter och där uppehölo sig de furstliga gästerna från Sverige, Norge, Tyskland och Frankrike, en del av den stora familj, som under förra seklet kastade glans över Christian IX:s Fredensborg.

Konungen och drottningen foro tidigt på dagen in till Köpenhamn, där förnyade hyllningar väntade dem, först mottagning av talrika deputationer, främmande maktens sändebud, regeringens medlemmar m. fl. Efter lunch företog konungaparet — trots det ihållande regnvädret i öppen vagn — en lång åktur genom hela staden, som var ikt dekorerad i rött och vitt, och blev därunder föremål för den hjärtligaste. Själva festmiddan ägde rum i Fredensborg och hela festdagen fick ett sällsynt vackert och harmoniskt förlopp. Bland gåvorna märkes särskilt en från Danmarks kvinnor.

Till bild å sid. 504.

Den med så stort intresse töttsedda förmälingen mellan prins Albert, hertig av York och engelska konungaparets andre son, och Lady Elizabeth Bowes Lyon, dotter till earlen av Strathmore och Kinghorne, gæ under stora högtidligheter rum i Westminster Abbey i London den 26 april. Våldiga människoskaror hade samlats för att hälsa den så särskilt populära "arbetarprinsen" och hans brud, som på sin bröllo sdag av konungen förlänades värdighet av kungliga hö. Den nyblivna hertiginnan har också förvärvat sig de största sympatier genom sitt okonstlade och älskvärda väsende.

Forts. fr. sid. 507.

största och bäst skötta privata järnvägsföretag. Under tiden växa under inflytande av engelsk och svensk frihandel stadens omsättning och sjöfart och utbygges hamnen längs södra älvstranden till allt större kajlängd och djup och i början på det nya århundradet accepteras i princip en av J. Gustaf Richert uppjord plan till en centralhamn, vars första utbyggnad redan verkställdes och föreligger i den i fjol för trafik öppnade frihamnen. Dessförinnan hade hamnlägenheterna fullständigats med en massgodshamn (stenkol, trävaror) vid Saunegården på Hisingssidan och med en fiskhamn, där fiskauktioner dagligen hållas, längst i väster. Sedan år 1904 hava reguliera ångbåtslinjer till transoceanaländer börjat upptagas: Wilh. R. Lundgren var här föregångsman. Godsrouter finnas nu till alla världsdelar och mitt under kriget förverkligades på samme mans initiativ under svensk-amerikansk medverkan jämväl en regelbunden passagerarelinje till Nordamerika. Götaverkens, Eriksbergs och Lindholmens moderna varv med praktiska flytdockor för de största fartyg, som kunna anlöpa hamnen (9 meters djup), erbjuda nybyggnads- och dockningsmöjligheter. De många tidigare smårederierna ha sammanslutits till i huvudsak tre stora företag med alla de fördelar, som härav härflyta. Dan Broström och Gunnar Carlsson äro redarenamn med europeisk klang. Anläggningen av Sveriges första permanenta flyghamn å Torslanda visar, att staden vill vara en föregångare även på detta det nyaste samfärdselområdet.

Samtidigt med denna kommersiella utveckling följer en industriell av stora mått, huvudsakligen förlagd till stadens gränsområden. Göteborgsk socker-, port-, textil-, margarin- och kullagerindustri har i Sverige och vad den sistnämnda beträffar även på världsmarknaden varit ledande.

Bakom handel och industri ställde sig kapitalstarka, försiktigt skötta banker. Göteborgs bank med anor från 1848 och Skandinaviska Kreditaktiebolaget från 1864 ha länge hört till vårt lands främsta panninge-institut.

Det är tydligt att denna väldiga expansion av verksamheten skulle spränga den ursprungliga stadsramen. Det långskjutande artilleriet hade redan mot 1700-talets slut gjort de gamla fästningsverken föråldrade. Deras raserande beslöts redan 1807 och endast spår av dem återstå. På de frigjorda områdena öppnades plats för de vackra planteringar, vilka med Trädgårdsföreningen och Kungsparken som smycken nu utgöra en gördel kring stadens midja. På andra sidan Vallgraven börjar det ordnade bebyggandet från 1860-talet, sedan Stora Teatern där tagit plats som pionjär. En stadsplan, tillkommen efter den första stadsplanetävling som anordnats i vårt land, fastställdes 1866 och låg till grund för bebyggandet av Vasastaden med Kungsporsavenyen som förnämligaste 'raikled. Från 1907 har stadsplanearbetet organiserats permanent enligt moderna principer under Albert Lillienbergs skickliga ledning. Den har man att tacka för de vackra nya bygglanerna, av vilka Landala egnahemsområde och det s. k. engelska kvartetet i söder tilldraga sig särskild uppmärksamhet. Stadsplanen krönes här av den nya monumentala Götaplatsen, som bildar jubileumsutställningens huvudentré. Från icke fullt 13 000 vid 1800-talets början har folkmängden vid 1921 års slut stigit till 205,000; sammanligger man invånartalet i hela den stadsbildning, som ägt rum med Göteborg som kärna, utgöra motsvarande siffror 24,752 och 256,110.

En sådan folkmängdsanhopning har möjliggjorts endast genom de socialhygieniska framstegen. Det är främst med doktor Charles Dicksons initiativ och

outröttliga energi efter 1834 års och 1850-talets svåra koleraepidemier staden har att tacka för, att vattenlednings- och kloakväsen så tidigt och måttligt här blivit ordnade. Senare har August Wijckander nedlagt ett oskattbart arbete för lösningen av gas-, elektricitets- och spårsvägsfrågorna på kommunal grund till invånarnes gemensamma bästa. För höjandet av nykterhetstillståndet har tack vare Peter och Sigfrid Wieselgren, Oscar Ekman och de härifrån utgående goodtemplar- och blåbandsrörelserna (Beatrice Dickson) Göteborg bildat en centralpunkt för hela vårt land, liksom för spirituoshandelns ordnande "Göteborgssystemet" lagt en grund, på vilken av Ernst Andréén den moderna ransoneringen först utexperimenterades i praktiken.

För den materiella odlingen har Göteborg icke försummat den ideella. Utgångspunkten har här varit Museum, vars fasta grund lades av den intresserade naturforskaren, landshövding Olof Immanuel Fähræus, vilken inom parentes sagt givit prägel även åt stadsbildningen, därigenom att han genom en vidsynt tolkning av byggnadsordningen gav upphov till de i staden så allmänna, efter honom landshövdingehus benämnda trevåningsboningshusen med undervåning och brandmurar av sten och två våningar av trä däröver. Från det ursprungligen naturhistoriska museum utväxte med tillhjälp av ett storartat mecenatskap och mycket till följd av S. A. Hedlunds initiativtagande ingenium, stadsbiblioteket och det konstmuseum, som blev ett centrum för modern svensk konst och varåt Jonas Kjellbergs frikostighet nu möjliggjort invigandet av ett särskilt tempel, samt slutligen Göteborgs Högskola, åt vilken Oscar Ekman rest dess ståtliga hem vid Vasagatan, efter att förut ha möjliggjort dess tillkomst. Även de naturhistoriska samlingarne ha nu utbrutits till sitt särskilda, med Renströmska donationsmedel påbörjade och med kommunala anslag fullbordade palats i Slottsskogen, stadens stora lunga i naturens sköte, varmed August Kobb oskiljaktigt förenat sitt namn. Icke långt därifrån har Flora fått sin egen tempellund i den genom Charles Felix Lindbergs donationsfond möjliggjorda Botaniska trädgården med dess enastående naturpark in på stadens gräns — det är blott institutionsbyggnaden som ännu fattas. Och i det omedelbara grannskapet härav ha slutligen Göteborgs stadsfullmäktige med stora uppoffringar skapat den storartade idrottsvall, där åt stadens ungdom skall beredas den fysiska fostran, som är all andlig såväl som materiell förkovrans förutsättning, en hyllning tillika åt de idrottsprestationer, som i sin mån gjort Göteborgs samhälle känt och aktat ute i världen. Invid det nya konstmuseet planeras ett nytt musikpalats, vari Göteborgs orkesterförening skall beredas tillfälle att under gynsammaste villkor fortsätta sin redan landsberömda verksamhet, och därbredvid skall skapas även en göteborgsk stadsteater, för vilken Lorensbergs-teatern redan börjat förvärva uppmärksammade traditioner. För näringslivets förkovran slutligen upprättades redan under 1800-talets förra del genom enskilda donationer Göteborgs handelsinstitut och Chalmers Tekniska läroanstalt, båda i färd med att nu utbyggas, det förra genom enskild, särskilt Johan Ekmans, det senare genom företrädesvis statlig frikostighet, med resp. en handelshögskola och en teknisk högskola med fullständig forskningsapparat. Röhska konstslöjdmuseet skänker åt hantverkare sitt stöd.

Med tillfredsställelse kan Göteborg blicka tillbaka på det förlutna, med glädje skåda det nutida liv, som i detsamma pulserar, med tillförsikt skåda fram mot den större framtid, som hägrar. *Vivat, vigeat, floreat!*